

Людміла Сегень

Беласток

Сфера ўжывання абрэвіатур у сучаснай беларускай мове

Актыўнае папаўненне слоўнікавага складу мовы абрэвіатурамі з'яўляецца, несумненна, вынікам дзеяння ў мове прынцыпу эканоміі, роля якога ў тым, каб ствараць новыя, кароткія і ў той жа час ёмкія па сэнсу ўтварэнні для вуснага і пісьмовага маўлення замест грувасткіх намінатыўных спалучэнняў. Першапачаткова ўсе скарачаныя адзінкі ў любой мове, беларуская не выключэнне, з'яўляюцца словаўтваральнымі кандэнсатамі адпаведных намінатыўных спалучэнняў¹. З'яўленне іх у мове адбываецца не непасрэдна са з'яўленнем пэўнага паняцця, а пазней, пасля таго, як гэта паняцце ў сваім моўным афармленні атрымлівае распаўсюджванне. Тады скарачэнне выступае як варыянт ужо існуючага слова ці спалучэння².

Абрэвіатуры, асабліва ініцыяльнага тыпу, акронімы, з'яўляюцца і працягваюць сваё жыццё ў глыбіні спецыяльных сфер выкарыстання. Менавіта гэтыя абставіны садзейнічаюць развіццю галіновай спецыялізацыі ў выкарыстанні скарачаных найменняў³.

¹ П. П. Шуба, *Абревиатуры-прилагательные в современном русском языке*, (в:) *Словообразование и номинативная деривация в славянских языках. Тезисы докладов республиканской конференции в 2-х частях*, Гродно 1982, ч. 1, с. 158–159.

² З. Ф. Кравченко, *О сложносокращенных словах в русском и белорусском языках*, (у:) *Тыталагія славянскіх моў і ўзаемадзеянне славянскіх літаратур. Тэзісы дакладаў III рэспубліканскай канферэнцыі (2–3 снежня 1977 г.)*, Мінск 1977, с. 184–185.

³ С. Шадыко, *Абревиация в специальных языках (на материале русского языка)*, Варшава 2006, с. 145.

Расшыфроўка агульнаўжывальнай абрэвіятуры для носьбіта мовы, звычайна не прадстаўляе цяжкасцей у сувязі з прысутнасцю ў яго навыкаў мовы і асацыяцый. У выпадках, калі прачытанне складана-скарочанага слова з'яўляецца немагчымым, калі яно адносіцца да адзінак спецыяльных моў, а кожны такі тэкст патрабуе свайго рэцыпіента, трэба правесці дэшыфроўку (узнаўленне зыходнай формы скарочанай адзінкі). У межах гэтага этапу праводзіцца таксама лінгвістычны аналіз макра- і мікракантэксту сказаў, у якіх ужываюцца скарочэнні. Гэта робіцца для таго, каб правільна выбраць прататып абрэвіятуры ў спецыяльным слоўніку. Задачай нашага даследавання з'яўляецца вывучэнне сферы выкарыстання акронімаў у сучаснай беларускай мове і яе спецыяльных мовах, спроба скласці такі слоўнік-дапаможнік складанаскарочаных слоў, дзе скарочаныя лексічныя адзінкі размеркаваны па тэматычных групах (г.зн. тэмах і падтэмах):

1. Дзяржаўна-адміністрацыйная сістэма. Міністэрствы, камітэты, партыі і іншыя структуры ўлады:

МУС – Міністэрства ўнутраных спраў

МНС – Міністэрства па надзвычайных сітуацыях

РУУС – Раённая ўправа ўнутраных спраў

БПС – Беларуская партыя свабоды

2. Ахова здароўя:

ЛФК – лячэбная фізкультура

МЗО – Міністэрства аховы здароўя

СААЗ – Сусветная арганізацыя аховы здароўя

3. Машынабудаванне:

БЕЛАЗ – Беларускі аўтамабільны завод

МАЗ – Мінскі аўтамабільны завод

АРЗ – Аўтарамонтны завод

4. Аддзелы аховы:

АМАП – Аддзел міліцыі асобага прызначэння

ДРАБ – Дружны рэгіянальнай аховы і бяспекі

КДБ – Камітэт дзяржаўнай бяспекі

ПГНП – Пастаянная група па надзвычайных пытаннях

ФБР – Федэральнае бюро пошуку

5. Атам і радыёактыўнасць:

ЕААЭ – Еўрапейскае агенцтва па атамнай энергіі

ЕўРАТАМ – Еўрапейскае таварыства па атамнай энергіі

МАГАТЭ – Міжнароднае агенцтва па атамнай энергіі

ІНІС – Міжнародная сістэма ядзернай інфармацыі

АЯЭ – Агенцтва па ядзернай энергіі

6. Касманаўтыка:

ЕКА – Еўрапейскае касмічнае агенцтва

ЕКК – Еўрапейская канферэнцыя па космасу

ЭСАК – Еўрапейскі цэнтр касмічных аперацый

ІНТЭРКОСМАС – Савет па міжнароднаму супрацоўніцтву ў галіне даследавання і выкарыстання касмічнай прасторы

Аск – аўтаматызаваная сістэма кіравання

7. Канферэнцыі:

СЕПТ – Еўрапейская канферэнцыя паштовай і тэлефонна-тэлеграфнай сеткі

КЕС – Канферэнцыя еўрапейскіх статыстыкаў

СЕТС – Еўрапейская канферэнцыя па пытаннях спадарожнікавай сувязі

КМЭС – Канферэнцыя па міжнароднаму эканамічнаму супрацоўніцтву

8. Камісіі:

КМГС – Камісія па пытаннях міжнароднага гандлю сыравінай

КПМН – Камісія па прыладах і метадах назірання

ЭКА – Эканамічная камісія для Афрыкі

ЕКСГ – Еўрапейская камісія па сельскай гаспадарцы

ЧНК – Часовая надзвычайная камісія

9. Кантроль над наркатычнымі сродкамі:

ПЦСНС – Пастаянны цэнтральны Савет па наркатычных сродках

ПЦСО – Пастаянны цэнтральны Савет па опіуму

МСКНС – Міжнародны Савет па кантролю над наркатычнымі сродкамі

10. Пошта. Сувязь. Электрасувязь:

АПТС – Афрыканскі паштова-тэлеграфны саюз

ПАНАФТЭЛ – Панамерыканская сістэма сувязі

11. Турызм:

СІТКА – Сакратарыят па інтэграцыі ў галіне турызму ў Цэнтральнай Амерыцы

САТ – Сусветная арганізацыя па турызму

ЕКТ – Еўрапейская камісія па турызму

ТА – Турыстычнае агенцтва

СТА – Сусветная турыстычная арганізацыя

12. Клімат. Метэаралогія:

КММ – Камісія па марской метэаралогіі

МДЦ – Метэаралагічны даследчы цэнтр

КССМК – Камісія па спецыяльнаму карыстанню метэаралогіі і кліматалогіі

13. Статыстыка. Фінансы:

СБЕЭС – Статыстычнае бюро Еўрапейскага эканамічнага саюза

ФУ – фінансавое ўпраўленне

СІАКРЭС – Пастаянны камітэт па даследаваннях і статыстыцы

14. Мытня. Аўтаінспекцыя:

МЭСЦА – Мытны эканамічны саюз Цэнтральнай Афрыкі

АМС – Адміністрацыя мытнага саюза

СМС – Савет мытнага супрацоўніцтва

МБМТ – Міжнароднае бюро па мытных тарыфах

ДІБДР – Дзяржаўная інспекцыя бяспекі дарожнага руху

15. Разбраенне і барацьба за мір:

ІЛМАК – Ізраільска-ліванская змешаная кампанія па перамер'ю

МСПМ – Міжамерыканскія сілы па падтрымцы міру

16. Вінаградарства і вінаробства:

МБВВ – Міжнароднае бюро па вінаградарству і вінаробству

17. Гандаль. Магазины:

СГР – Савет па гандлю і развіццю

ГПЗГ – Група па перамовах у галіне знешняга гандлю

ЦРГ – Цэнтр развіцця гандлю

ЕАСГ – Еўрапейская асацыяцыя свабоднага гандлю

ЦУМ – Цэнтральны ўніверсальны магазін

ГУМ – Дзяржаўны ўніверсальны магазін

18. Арганізацыя Аб'яднаных Нацый:

ЕўРПАР – Еўрапейскі парламент

МСААН – Міжнародны суд ААН

АІКААН – Аб'яднаны інфармацыйны камітэт ААН

ЮНЕСКА – Камісія Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па пытаннях адукацыі, навукі і культуры

19. Суды:

СЭТ – Суд еўрапейскіх таварыстаў

20. Краіны:

СНД – Садружнасць Незалежных Дзяржаў

АРК – Аўтаномная Рэспубліка Крым

РП – Рэспубліка Польшча

ЗША – Злучаныя Штаты Амерыкі

21. Паліва і энергетыка:

АЭС – атамная электрастанцыя

ГЭС – гідраэлектрычная станцыя

ГАЭС – гідраакумулюючая атамная электрастанцыя

ЦЭЦ – цепла-электрычная цэнтраль

22. Прыборы. Прыстасаванні:

ЭВМ – электронна-вылічальная машына

АЗП – апэратыўнае запамінальнае прыстасаванне

ПЗП – пастаяннае запамінальнае прыстасаванне

ЛВМ – лічбавая вылічальная машына

АКГ – аптычны квантавы генератар

23. Электратэхніка:

ВІС – вялікая інтэгральная схема

ВАР – вольт-ампер рэактыўны

ЗВЧ – звышвысокая частата

ЭРС – электрарухальная сіла

24. Фізіка:

ЗВЧ – а)звышвысокая частата; б)звышвысокачастотны

ППЛ – паўправадніковы лазер

СВД – святловыпраменьваючы дыёд

ТВЧ – токі высокай частаты

УГВ – ультрагукавыя ваганні

ГТР – газатурбінны рухавік

ГТУ – газатурбінная ўстаноўка

25. Адукацыя. Навучальныя ўстановы. Акадэміі:

МАБ – Міжнародная акадэмія бізнеса

БАМ – Беларуская акадэмія музыкі

БДТУ – Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт

БІМСХ – Беларускі інстытут механізацыі сельскай гаспадаркі

РІВШ – а) дзяржаўная ўстанова адукацыі; б) Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы

26. Навука і тэхніка:

НАТ – Навуковая арганізацыя працы

НТК – Навукова-тэхнічны камітэт

27. Кампаніі, фірмы, таварыствы:

ТАА – Таварыства з абмежаванай адказнасцю

УП – Унітарнае прадпрыемства

СМП – сумеснае малое прадпрыемства

28. Банкі:

АКБ – Акцыянерны камерцыйны банк

БТА – Банк ТуранАлен

ЕБРР – Еўрапейскі банк рэканструкцыі і развіцця

АПБ – Аграпрамысловы банк

БМР – Банк міжнародных разлікаў

БББ – Беларускі біржавы банк

29. Асацыяцыі:

АКБ – Асацыяцыя камерцыйных банкаў

БАКЦУЕ – Банкаўская Асацыяцыя Краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы

БАН – Беларуская асацыяцыя па нерухомасці

МАБ – Міжнародная асацыяцыя беларусістаў

АББ – Асацыяцыя беларускіх банкаў

АБА – Асацыяцыя банкаў Азіі

30. Аб’яднанні. Рухі. Клубы. Курсы:

БКХІ – Беларускі клуб хрысціянскіх інтэлектуалаў

БНПЦ – Беларуская народная праваслаўная царква

БНФ – Беларускі Народны Фронт

БПСМ – Беларускі патрыятычны саюз моладзі

БЭЗ – Беларуска-эстонскае згуртаванне

ЖККС – Жаночы каардынацыйны савет

МФ – “Малады фронт”

НРБ – Народны рух Беларусі

УАЗ – Усебеларуская партыя народнага адзінства і згоды

ХДВ – Партыя хрысціянска-дэмакратычнага выбару

НРМ – Незалежная Рэспубліка Мроя

СБМ – курс “Сучасная беларуская мова”

31. Выдавецтвы:

ВІР – альманах “Вера і Розум”

ЛіМ – газета “Літаратура і мастацтва”

ВВД – Гродзенскае незалежна-камерцыйнае выдавецтва “Беларускі вольны друк”

32. Фонды:

НПФ – Недзяржаўны пенсійны фонд

ФДКД – Фонд дзяржамаёмасці Камітэта па дзяржамаёмасці РБ

ПІФ – Паевы інвестыцыйны фонд

БФС – Беларускі Фонд Сораса

33. Тэлебачанне. Радыё:

ФІТ – тэлекампанія “Фабрыка інфармацыйных тэхналогій”

БТ – Беларускае тэлебачанне

34. Культура. Літаратура. Гісторыя:

ФПБК – Фонд падтрымкі беларускай культуры

ББЛ – літаратурнае аб’яднанне “Бум-Бам-Літ”

ЛІМІК – культурны цэнтр “Літаратура, мастацтва і культура”

МІЦ – Маладзёжны інфармацыйны цэнтр

МЭЯ – аб’яднанне “Мастацтва, Экалогія і Я”

ТВЛ – Таварыства вольных літаратараў

ТВМ – Таварыства беларускай мовы

УСЖ – Усеславянскі саюз журналістаў

СП – Саюз пісьменнікаў

РЦНК – Рэспубліканскі цэнтр нацыянальнай культуры

35. Ахова прыроды. Экалогія:

КСНА – Каардынацыйны савет па навакольнаму асяроддзю

36. Навіны. Інфармацыя:

ККГІ – Кансультацыйны камітэт па грамадскай інфармацыі

ЦЭСІ – Цэнтр эканамічнай і сацыяльнай інфармацыі

ГСАД – Глобальная сістэма апрацоўкі даных

ІНДЗІС – Сістэма апрацоўкі прамысловай інфармацыі

ІНФАТЭРМ – Міжнародны інфармацыйны цэнтр па тэрміналогіі

37. Хімія:

ТХАН – трыхлорацэтат натрыя

ПВС – полівінілавы спірт

ІФАХ – Інстытут фізіка-арганічнай хіміі

38. Навукова-даследчыя інстытуты:

НЦІАТ – Навукова-даследчы інстытут аўтамабільнага транспарту

ІЛД – Інстытут лінгвістычных даследаванняў

39. Сельская гаспадарка:

АФК – комплекснае ўгнаенне (азот, фосфар, калій)

ВАУ – вадзяныя азотныя ўгнаенні

ВКУ – вадкія комплексныя ўгнаенні

ВМУ – вадкія мінеральныя ўгнаенні

ІПС – інкубатарна-птушкагадоўчая станцыя

ППГ – пшанічна-пырнікавы гібрыд

АІД – агрэгат індывідуальнага даення

СТДБ – садовая трактарная дыскавая барана

40. Інфарматыка і праграмаванне:

АП – абнаўленне пазіцый у пошукавай сістэме

СДЛ – сайт для людзей

ТШ – тэматычны індэкс цытавання Яндэкса

41. Тэатры. Клубы. Дамы культуры:

ЦДСА – Цэнтральны дом Савецкай арміі

ТЮГ – Тэатр юнага глядача

42. Філалогія:

СПЗБ – Слоўнік гаворак паўднёва-заходняй Беларусі і яе пагранічча

ЭСБМ – Этымалагічны слоўнік беларускай мовы

СМ – семантычнае макраполе

43. Жыллёва-эксплуатацыйная служба:

ЖЭС – жыллёва-эксплуатацыйная служба

ЖРЭУ – жыллёва-рамонтна-эксплуатацыйная служба

ЖЭК – жыллёва-эксплуатацыйны камітэт

МЖК – маладзёжны жыллёвы комплекс

44. Банкаўскія паслугі:

КП – крэдытная паслуга

КПА – крэдытаванне прыватных асоб

ЮП – юрыдычная практыка

ГП – грашовы перавод

АГС – арганізацыя гандлю і сэрвісу

ПВП – пункт выдачы пошліны

АІС – арэнда індывідуальных сейфаў

ПБС – прад'яўленне банкаўскіх сейфаў

КПП – коды прызначэнняў плацяжоў

ДБЧ – дарожныя банкаўскія чэкі

КБЧ – камерцыйныя банкаўскія чэкі

ПАВ – пункты абмену валюты

45. Паслугі на біржы:

АЗГА – абслугоўванне знешнегандлёвых аперацый

ЭЛП – электронна-лічбавы подпіс

ПРК – пачатковая рэгістрацыя карыстальніка

ПЭП – перадача электроннага паведамлення

ЗКЭ – змена ключоў электраправодкі

САЭД – сервер абмену электроннымі дакументамі

АСАЭД – абонплата САЭД (сервер абмену электроннымі дакументамі)

РЭПА (англ. repurchase agreement, репо) здзелка пакупкі/продажу каштоўных папераў

46. Кантралюючыя органы:

МІ – Міжрэгіянальная інспекцыя

ФСПП – Федэральная служба па падаткаабкладанні

МІ ФСПП – Міжрэгіянальная інспекцыя Федэральнай службы па падаткаабкладанні РБ

КФСПП – Кіраўніцтва Федэральнай службы па падаткаабкладанні РБ

ЕІТС – Еўрапейскі інстытут тэлекамунацыйных стандартаў

47. Банкаўскія аперацыі:

РКА – разлікова-касавае абслугоўванне

ВАА – валютна-абменныя аперацыі

РПС – размяшчэнне прыцягненых сродкаў

ПГС – прыцягненне грашовых сродкаў

ААР – адкрыццё і абслугоўванне рахункаў

ВБГ – выдача банкаўскіх гарантый

ПНС – перавозка наяўных сродкаў

АМР – абязлічаны металічны рахунак

ПРК – прывязка да рыначнага курсу

ПКНБРБ – прывязка да курсу Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь

48. Біржавыя аперацыі:

ЭДА – электронны дакументаабарот

ППКУ – падача, пацвярджэнне і карэкціроўка ўдзельнікаў гандлю па-
пярэдніх заявак

ПТС – пачатак тарговай сесіі

ПД – подпіс дакументаў

49. Формы аплаты:

КПП – каэфіцыент платы плацежаздольнасці

АКВ – абмежаваная канвертуемая валюта

АТТ – адзіны транзітны тарыф

МТТ – міжнародны транзітны тарыф

50. Арганізацыі:

ПАУФОР – Прафесійная арганізацыя ўдзельнікаў фондавага рынку

САШ – Сусветная арганізацыя па ахове інтэлектуальнай прыватна-
сці

51. Карпарацыі:

МФК – Міжнародная фінансавая карпарацыя

ТНК – Транснацыянальная карпарацыя

52. Агенцтвы, камерцыйныя прадпрыемствы:

ПП – Індывідуальнае прыватнае прадпрыемства

МП – Муніцыпальнае прадпрыемства

МРА – Міжнароднае рэйтынгавае агенцтва

НРА – Нацыянальнае рэйтынгавае агенцтва

53. Праграмы:

СРГ – Садзейнічанне развіццю гандлю

ВПР – Вывучэнне попыту і рынку

ЗБП – Збыт банкаўскай прадукцыі

УЗК – Удзел замежнага капітала

ПЗВ – Пакупка замежнай валюты

ПЗВ – Продаж замежнай валюты

ЗБК – Знешнебіржавы курс

НДП – Нацыянальнае дзелавое партнёрства

ГПГФ – Глобальныя праграмы гандлёвага фінансавання

54. Назвы брэндаў:

САБ – Сацыяльна-адказны брэнд

МСФС – Міжнародныя стандарты фінансавай справаздачнасці

55. Кампаніі па камплектацыі і забеспячэнню:

ВАМ – Кампанія па камплектацыі механічнай вентыляцыі

ДАЛІСІЯ – Давер, Актуальныя распрацоўкі, Лепшыя спецыялісты, Індывідуальны падыход, Сучасныя матэрыялы, Інвестыцыі, Яснасць

56. Клірынгавыя кампаніі:

ЦДРБ – Цэнтральны дэпазітарый РБ

ДКК – Дэпазітарна-клірынгавая кампанія

БРЦДКП – Беларускі рэспубліканскі цэнтральны дэпазітарый каштоўных папераў

НКА ЗАТ НРД – Некамерцыйная арганізацыя таварыства нацыянальна разліковы дэпазітарый

БД – Банкаўскі дэпазітарый

РЦД – Рэспубліканскі цэнтральны дэпазітарый

57. Клірынгавыя аперацыі:

ДКП – дэпаніраванне каштоўных папераў

ВКП – выдача каштоўных папераў

58. Брокерскія, акцыянерныя кампаніі:

БКС – кампанія Брокеркрэдыт сервіс

МАК – Міжнародная акцыянерная кампанія

59. Страхавыя таварыствы:

АВІКАС – Акцыянернае таварыства авіяцыйнага і касмічнага страхавання

МАВІС – Міжнародны саюз авіяцыйных страхавальчыкоў

60. Цэнтры, аддзелы, саюзы, комплексы, групы:

АПЗ – Адзел працы і заробтнай платы

РКЦ – Разлікова касавы цэнтр

ЦБП – Цэнтр банкаўскіх паслуг

ААЦ – Аператыўна аналітычны цэнтр на біржы

СЦ – Цэнтр, які сведчыць паслугі

ЦЛС – Цэнтр лічбавых сертыфікатаў

ДЦБІ – Дзяржаўны цэнтр бяспекі інфармацыі

ГПС – Грамадска-палітычны саюз

АПК – Аграпрамысловы комплекс

ТЭЦ – Транспартна-экспедытарскі цэнтр

ФПГ – Фінансава прамысловая група

61. Холдынгі:

МАХ – Міжнародны аўтамабільны холдынг “Атлант-М”

ХІТ – Холдынг інфармацыйных тэхналогій “ІВМ-Мінск”

62. Падраздзяленні банкаў:

КНА – Кіраванне негандлёвымі аперацыямі

ПЗРЦ – Паўночна-заходні рэгіянальны цэнтр

63. Падраздзяленні біржаў:

БВФБ – Беларуская валютна-фондавая біржа

САД – Сістэма абмену электроннымі дакументамі

БУТБ – Беларуская ўніверсальная таварная біржа

ББП – Беларуская біржа працы

БББ – Беларуская будаўнічая біржа

РТСБ – Расійская таварна-сыравінная біржа

БУТБ – Беларуская ўніверсальная таварная біржа

64. Ліцэнзіі:

ЛРКП – ліцэнзія на работу з каштоўнымі паперамі

ЛДН – ліцэнзія дзяржаўнага натарыуса

ЛАД – ліцэнзаванне адвакацкай дзейнасці

65. Банкаўскія праекты:

СДБА – Сістэма дыстанцыйнай бізнес-адукацыі

ОПЗ – Ордэр на правядзенне здзелкі па жадаемаму курсу

66. Сістэмы:

СЭР – Сістэмы электронных разлікаў

АСМП – Аб’яднаная сістэма маментальных плацяжоў

БЕКАС – Беларуская каціровачная аўтаматызаваная сістэма

СЭД – Сістэма электроннага дакументаабарота

СКБД – Сістэма кіравання базай дадзеных

АІСАРІП – Аўтаматызаваная інфармацыйная сістэма адзінай разліковай інфармацыйнай прасторы

СУРПТ – Сістэма ўзаемаразлікаў на паветраным транспарце

НКІ – Носьбіт ключавой інфармацыі

АСПР – Аўтаматызаваная сістэма банкаўскіх разлікаў

САД – Сістэма абмену электроннымі дакументамі

БАКС, бакс – Банкаўская аўтаматычная клірынгавая сістэма

67. Рынкі:

ДКП/ХА – Рынак дзяржаўных каштоўных папераў/хуткатэрміновых аблігацый

РКМП – Рынак карпаратыўных і муніцыпальных папер

68. Рэжымы працы біржаў:

НДА – непарарыўны двайны аўкцыён

ФЦУ – фіксаванае цэнаўтварэнне

ПА – прасты аўкцыён

ДА – дыскрыптыўны аўкцыён

ФЗ – форвардная здзелка

РК – рэйтынг крэдытаздольнасці

69. Умовы банкаўскага дэпазіту:

ТПД – тэрмін прыцягнення дэпазіту

ПВП – парадак выплаты працэнтаў

ПДСД – парадак датэрміновага скасавання дэпазіту

СВД – спосабы вяртання дэпазіту

70. Падаткаабкладанне:

ПДВ – падатак на дадатковую вартасць

БД – база дадзеных

71. Грашовыя сродкі, сродкі аплаты:

ДКБ – дзяржаўны казначэйскі білет

ДКА – дзяржаўнае казначэйскае абавязацельства

АДАЗ – аблігацыя дзяржаўнага ашчаднага займа

ВУП – валавы ўнутраны прадукт

ВНП – валавы нацыянальны прадукт

72. Іншыя акронімы:

РФ – Рада Федэрацыі

СЗМ – спецыяльна замацаваны менеджар

ДКА – дзяржаўныя кароткатэрміновыя аблігацыі

ДДА – дзяржаўныя доўгатэрміновыя аблігацыі

АК – абаротны капітал

АРП – адзіная разлікова-інфармацыйная прастора

ЗВГ – зона вольнага гандлю

БНГ – баланс народнай гаспадаркі

РОР (англ. Post Office Protocol) – пратакол паштовага аддзялення.

Вядома, у гэтыя групы не ўвайшлі ўсе акронімы сучаснай беларускай мовы і яе спецыяльных моў. Колькасць тэматычных груп не з’яўляецца абмежаванай і група “Іншыя акронімы” спецыяльна створана з мэтай, каб змясціць усе астатнія акронімы, якія не ўвайшлі ў пералічаныя групы “Скарачэнні савецкага часу”, “Агульнаўжывальныя скарачэнні”, “Скарачэнні ў беларускім АРГО” і інш.

Такім чынам, абрэвіатуры з’яўляюцца прыналежнасцю мовы навукі, бізнесу, нярэдка ў мове друку і перыядычных выданняў, інтэрнэт-дыскурсу, міжнародных зносін, сродкаў масавай інфармацыі, функцыянуюць у тэкстах рознага зместу і жанру. Гэта прафесіяналізмы, тэрміны і найменні, якія таксама атрымалі “грамадзянства” ў мове звычайных адносін. Наяўнасць ці адсутнасць скарачаных лексічных адзінак цесна звязана з працэсамі і рэформамі, жывымі сведкамі якіх мы

сёння з'яўляемся. На жаль, выходзяць з ужытку паасобныя абрэвіятуры вельмі хутка, па прычыне знікнення саміх прадметаў, паняццяў, абазначэннем якіх яны служылі, ці пераацэнкі, пераасэнсавання зместу гэтых паняццяў і з'яў на пэўным этапе грамадскага жыцця.

STRESZCZENIE

W artykule omówiono zastosowanie abrewiatur we współczesnym języku białoruskim i jego odmianach specjalistycznych. Autorka podjęła próbę przygotowania słownika abrewiatur. Na wstępie wyodrębniła 71 grup tematycznych podstawowych skrótowców, które niestety nie wyczerpały wszystkich jednostek. Należało więc wyłonić 72 grupę – „inne akronimy”, w której znalazły się pozostałe abrewiatury, takie jak skróty nazwisk współczesnych ludzi, skróty z epoki radzieckiej, skróty powszechnego użytku i inne.

Słowa kluczowe: akronimy, kompresja, specjalizacja, grupa tematyczna, słownik abrewiatur.

SUMMARY

This paper presents implementation of abbreviations in modern Belarusian and in its languages for specific purposes. The attempt has been made to prepare a dictionary of abbreviations. Although the author has established 71 thematic groups of basic abbreviations, they do not comprise all abbreviations. Consequently, the 72nd thematic group – “other acronyms” has been created. It includes such items as abbreviated names of contemporary people, abbreviations of Soviet times, abbreviations in common use, etc.

Key words: acronyms, compressive function, specialization, thematic groups, dictionary of abbreviations.